Ο Ηρακλής στην Κω

Μετά την τακτοποίηση των υποθέσεων της Τροίας, ο Ηρακλής απέπλευσε με τους δικούς του. Στ' ανοιχτά τον βρήκε μεγάλη τρικυμία, καθώς η θεά Ήρα τον είχε άχτι, αλλά το μόνο που έπαθε ήταν να βγει από τη ρότα του, αφού την καίρια στιγμή επενέβη ο Δίας και κρέμασε την γυναίκα του ανάποδα από τον ουρανό με μια αλυσίδα. Στην Ιλιάδα (Ξ 250 κ.ε.), ο Όμηρος βάζει τον Ύπνο να διηγείται, τι έγινε:

Με εντολή της Ήρας, ο Ύπνος κοίμισε τον Δία, την ώρα που ο Ηρακλής και οι σύντροφοί του απομακρύνονταν από την παραλία της Τροίας. Απερίσπαστη η θεά ξεσήκωσε τους ανέμους και δημιούργησε τρομερή θαλασσοταραχή με αποτέλεσμα τα πλοία με τον Ηρακλή και οι σύντροφοί του να βρεθούν έξω από την Κω. Ξύπνησε όμως ο Δίας, είδε τι γινόταν, θύμωσε κι άρχισε να εκσφενδονίζει τους θεούς δεξιά κι αριστερά στον Όλυμπο, ψάχνοντας στην ουσία να βρει τον Ύπνο και να τον τιμωρήσει. Όσο για την Ήρα, ο ίδιος ο Δίας αναφέρει στην Ιλιάδα (Ο 18 κ.ε.) ότι την κρέμασε από ψηλά κι έδεσε στα πόδια της χρυσές αλυσίδες να κρέμονται από ένα αμόνι. Όσο για τον Ηρακλή, στην Ιλιάδα, ο Δίας απλά λέει ότι τον έσωσε. Εξήμισι αιώνες αργότερα, ο Απολλόδωρος κατέγραψε (ΙΙ 138) ολόκληρη περιπέτεια:

Μ' όλα αυτά όμως, τα πλοία του Ηρακλή βρέθηκαν ανοιχτά της Κω κι έβαλαν πλώρη να πιάσουν στην παραλία της. Είδαν τα καράβια οι κάτοικοι του νησιού, οι Μέροπες, τα νόμισαν πειρατικά κι άρχισαν να εκσφενδονίζουν εναντίον τους πέτρες. Τα πλοία έμειναν σε απόσταση εκτός βολής ώσπου νύχτωσε. Μέσα στο σκοτάδι, πλησίασαν πάλι. Οι άνδρες έκαναν απόβαση κι ο Ηρακλής κυρίευσε το νησί μέσα στη νύχτα. Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν κι ο βασιλιάς Ευρύπυλος. Ο Ησύχιος λέει ότι ο ήρωας χρειάστηκε να μονομαχήσει με τον γιο του Ευρύπυλου, τον Χαλκώδοντα, από τον οποίο πληγώθηκε. Η όλη ιστορία όμως είναι μία ακόμα ένδειξη ότι ο Ηρακλής μπήκε «φυτευτός» στην Αργοναυτική εκστρατεία:

Ο θεός Ποσειδώνας είχε ερωτευτεί την όμορφη Αστυπάλαια (αδελφή της Ευρώπης) και είχε αποκτήσει μαζί της δυο γιους, τον Ευρύπυλο και τον Αγκαίο. Ο Ευρύπυλος έγινε βασιλιάς των Μερόπων που κατοικούσαν στην Κω. Ο Αγκαίος έγινε βασιλιάς της Σάμου. Και, όταν

ξεκίνησε η Αργοναυτική εκστρατεία, ορίστηκε κυβερνήτης στην Αργώ. Αν ο Ηρακλής ήταν στ' αλήθεια Αργοναύτης, μάλλον δεν θα σκότωνε τον αδελφό του κυβερνήτη του. Τον σκότωσε όμως (τον Ευρύπυλο), αν και ο ίδιος ο ημίθεος πληγώθηκε, οπότε τον έσωσε ο Δίας απομακρύνοντάς τον από το πεδίο της μάχης.

Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, από τα έξι πλοία του Ηρακλή, τα πέντε χάθηκαν στην τρικυμία και μόνο ένα γλίτωσε κι αυτό προσωρινά. Τσακίστηκε στα βράχια της Λακητήρας, στην Κω, αλλά ο Ηρακλής και οι άντρες του κατόρθωσαν να βγουν σώοι στη στεριά. Συνάντησαν τον βοσκό Ανταγόρα και ο Ηρακλής του ζήτησε ένα από τα ζώα του κοπαδιού του, να φάνε. Ο βοσκός είπε ότι θα έδινε μόνο αν ο Ηρακλής τον νικούσε στην πάλη. Άρχισε ο αγώνας, μαζεύτηκαν οι Μέροπες να τον χαζέψουν, είδαν ότι ο δικός τους δεν είχε τύχη στα χέρια του Ηρακλή και ρίχτηκαν όλοι μαζί στον ήρωα.

Οι άνδρες του Ηρακλή έσπευσαν να βοηθήσουν τον αρχηγό τους και η πάλη μεταβλήθηκε σε σύρραξη. Καθώς η εκδοχή αυτή είναι τοπική της Κω, οι Μέροπες νικούσαν και ο Ηρακλής το έσκασε να σωθεί. Βρήκε άσυλο στο σπίτι μιας γυναίκας από την Θράκη που δέχτηκε να τον κρύψει. Του έδωσε μάλιστα γυναικεία ρούχα να ντυθεί για να μην τον αναγνωρίσουν οι διώκτες του.

Όταν έπεσε το σκοτάδι, ο Ηρακλής βγήκε κι αναζήτησε τους άνδρες του. Τους συγκέντρωσε έναν ένα και το πρωί ήταν έτοιμος για μάχη. Νίκησε. Κι αιχμαλώτισε την Χαλκιόπη, κόρη του Ευρύπυλου. Κατά την τοπική εκδοχή, την παντρεύτηκε, φορώντας γυναικεία ρούχα. Κατά την ισχυρή εκδοχή, απλά έσμιξε μαζί της και απέκτησε γιο τον Θεσσαλό (άσχετο με τον επώνυμο της Θεσσαλίας) που έγινε βασιλιάς στα νησάκια Καλύδνες (ανάμεσα στην Τένεδο και την μικρασιατική ακτή) και στη Νίσυρο. Τα παιδιά του μετείχαν στον Τρωικό πόλεμο.

Σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές, η περιπέτεια του Ηρακλή στην Κω δεν είναι παρά ακόμα μια μάχη με τον Θάνατο, στην πορεία του προς την αθανασία: Ευρύπυλος σημαίνει «αυτός με την μεγάλη πύλη», ο Άδης που μπορεί και δέχεται πολλούς. Χαλκώδοντας σημαίνει «αυτός με το χάλκινο δόντι», ο ίδιος ο Θάνατος. Και Χαλκιόπη σημαίνει «αυτή με την όψη χαλκού», την όψη του θανάτου.

Οι περιπέτειες του Ηρακλή ανά το Αιγαίο σταμάτησαν εκεί, καθώς είχε ήδη ξεσπάσει η Γιγαντομαχία και η Αθηνά κάλεσε τον ημίθεο να βάλει ένα χεράκι στην Φλέγρα, την τοποθεσία όπου εξελίχθηκε η Γιγαντομαχία και που άλλοι τοποθετούν στην Χαλκιδική,

άλλοι στη Θράκη, άλλοι στην Ιταλία και άλλοι στην Ισπανία.

Χρονικές ασάφειες

Για να βγει άκρη με την χρονική σειρά των εκστρατειών του Ηρακλή, είναι ανάγκη να γίνει μια ανακεφαλαίωση: Κατά τον Απολλώνιο τον Ρόδιο, μετά τον 4ο άθλο του, με τον Ερυμάνθιο κάπρο, ο Ηρακλής μετείχε στην Αργοναυτική εκστρατεία, στα πλαίσια της οποίας πέρασε από την Τροία και ελευθέρωσε την Ησιόνη. Στη συνέχεια, πραγματοποίησε τον 5ο άθλο του με τους στάβλους του Αυγεία.

Η εκστρατεία για να εκδικηθεί τον Αυγεία που δεν τον πλήρωσε, πρέπει να έγινε αμέσως μετά καθώς, όταν πήγαινε για τον 6ο άθλο του (με τις Στυμφαλίδες Όρνιθες), σκότωσε τις κόρες του Στύμφαλου που είχαν πάει με το μέρος των συμμάχων του Αυγεία. Αυτό σημαίνει ότι η εκστρατεία εναντίον του Αυγεία έγινε πολύ πριν από την εκδικητική εναντίον της Τροίας που πραγματοποιήθηκε μετά την εκτέλεση του ένατου άθλου, αυτού με την ζώνη της Ιππολύτης. Οπότε η χρονική σειρά είναι: Ερυμάνθιος κάπρος, Αργοναυτική εκστρατεία, απελευθέρωση Ησιόνης, στάβλοι του Αυγεία, εκστρατεία εναντίον του Αυγεία, Στυμφαλίδες Όρνιθες, 7ος και 8ος άθλοι, ζώνη Ιππολύτης, εκστρατεία εναντίον της Τροίας, Κως.

Κατά τον Απολλόδωρο, η απελευθέρωση της Ησιόνης έγινε στην επιστροφή από τον άθλο με την ζώνη της Ιππολύτης και η Αργοναυτική εκστρατεία πολύ καιρό μετά την ολοκλήρωση των δώδεκα άθλων, παρ' όλο που σ' αυτή συνυπήρχαν ο Ηρακλής και ο Αυγείας. Και, μετά από αυτήν, ο Ηρακλής εκστράτευσε εναντίον της Τροίας, βρέθηκε και στην Κω, με πρόσκληση της Αθηνάς μετείχε στην Γιγαντομαχία κι έπειτα θυμήθηκε την προσβολή του Αυγεία και πήγε να την ξεπλύνει.

(τελευταία επεξεργασία, 8 Σεπτεμβρίου 2021)